

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll 119

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 17. juuni 2025

Algus 14.00, lõpp 16.05

Juhataja: Ando Kiviberg (esimees)

Protokollija: Merje Noorlind (protokollija)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Ants Frosch, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof (Lauri Läänemetsa asendusliige), Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Jaak Valge

Komisjoni ametnikud: Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Karin Tuulik (nõunik), Helin Leichter (nõunik)

Puudusid: Maria Jufereva-Skuratovski ja Timo Suslov

Kutsutud: algataja esindaja Evelin Poolamets; Justiits- ja digiministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunikud Jõeorg-Jurtšenko ja Signe Teiv (1. päevakorrapunkt); algataja esindaja Heljo Pikhof; Justiits- ja digiministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunikud Mariko Jõeorg-Jurtšenko ja Signe Teiv (2. päevakorrapunkt); algataja esindaja Vadim Belobrovtsev; Justiits- ja digiministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunikud Mariko Jõeorg-Jurtšenko ja Signe Teiv (3. päevakorrapunkt); Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töö- ja võrdsuspoliitika asekanstler Ulla Saar, sama ministeeriumi võrdsuspoliitika osakonna nõunik Taavi Talupuu; sama ministeeriumi EL ja rahvusvahelise koostöö osakonna nõunik Triinu Nurmjõe (4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (639 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Tanel Kiige, Jaak Aabi, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova, Ester Karuse algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse muutmise seaduse eelnõu (636 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
3. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse § 2 muutmise seaduse eelnõu (637 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
4. ELAK-ile arvamuse andmine: Eesti seisukohad liikmesriikidele suunatud küsimustiku kohta, mis käsitleb LGBTIQ strateegia uuendamist peale 2025. aastat
5. Info ja muud küsimused

1. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (639 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Ando Kiviberg avas päevakorrapunkti arutelu, tutvustas kutsutud külalisi ning andis sõna

eelnõu algataja esindajale.

Evelin Poolamets selgitas, et eelnõuga soovitakse muuta kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse (KOVVS) § 5 lõiget 5 selliselt, et kohaliku omavalitsuse (KOV) volikogusse kandideerimiseks ei ole nõutav kandidaadi püsiv elukoht vastavas KOV-is. Eelnõu kohaselt piisaks, kui kandidaadi püsiv elukoht on hiljemalt valimisaasta 1. augustil Eesti Vabariigis. Seega, kandideerimisõigus laieneb kõigile vähemalt 18-aastastele Eesti Vabariigis elavatel Eesti kodanikele ja Euroopa Liidu kodanikele, kelle püsiv elukoht ei asu KOV-is, kus ta kandideerib. Põhiseaduse § 156 kohaselt on KOV volikogu valimiste hääleõiguse tingimuseks püsiv elamine KOV-is. Kandideerimiseks ei ole nõutud registreeritud elukoha olemasolu samas KOV-is. E. Poolamets lisas, et kehtiv seadus piirab kandideerimisõigust, nõudes kandidaadilt elukohta konkreetses KOV-is, mis kitsendab kohaliku demokraatia arengut ning võimalust tuua valitsemisse laiemat kogemust ning seotust piirkonnaga. E. Poolametsa arvamuse kohaselt on laiem kandideerijate valik oluline, kuna väikeste valdade inimesed käivad tööl ja koolis linnas, kuhu tehakse hüvede saamiseks ka sissekirjutus.

Jaak Valge küsis, kas KOV-i volikogu valimistel kandideerimiseks peaks inimene olema sisse kirjutatud vastavas KOV-is valimiste aasta 1. augustiks.

Evelin Poolamets vastas, et KOV-i volikogu valimistel kandideerimiseks peab olema kandidaadil valimisaasta 1. augusti seisuga sissekirjutus Eesti Vabariigis.

Ando Kiviberg küsis, kuidas saab tagada KOV-i volikogu valimistel kandideerija seotuse kogukonnaga ja vastutuse kogukonna ees, kui eelnõu kohaselt võib kandideerija elada mistahes KOV-is.

Evelin Poolamets vastas, et usaldab kohalikku valijat, kes annab kandideerijale hinnangu. Kehtiva seaduse kohaselt ei saa täna näiteks mõne Setomaa KOV-i volikogu valimistel kandideerida inimene, kes on hingega Setomaa asjade juures, aga olude sunnil sisse kirjutatud hoopis Tallinna.

Jaak Valge hinnangul on eelnõu suund positiivne, kuna kohati on kehtivad piirangud liiga ranged. J. Valge küsis, kas eelnõu ei too kaasa liigse nõ peibutuspartide kasutamise.

Evelin Poolamets vastas, et kehtiv seadus ei välista peibutuspartide kasutamist. Inimesed registreerivad ka täna enda elukoha omavalitsusse, kus nad otsustavad kandideerida. E. Poolametsa sõnul on oluline jälgida toimunud arenguid. Näiteks Elva vallasekretär saab otsustada, kas inimese püsiv elukoht vastab sissekirjutusele. E. Poolamets märkis, et paljude Riigikogu liikmete kandideerimine võib seetõttu olla KOV-i volikogu valimistel piiratud. Olgugi, et neil on KOV-is sissekirjutus, veedavad nad töö tõttu suure osa ajast Tallinnas.

Ants Froschi sõnul on kohalike omavalitsuste korraldus ning volikogude valimised kompleksne ja keeruline teema ning ühe sätte muutmine võib mõjutada kogu seadust. KOVVS annab pikemale valimisnimekirjale tuntava eelise, sest häälte kaal muutub seoses nimekirja pikkusega. Kui erakonnal või valimisliidul on valimisnimekirjas 15 liiget ning vastas on 40-liikmeline valimisnimekiri, kaldub häälte tasakaal suurema valimisnimekirja poole. Kui kaotada nõ paiksustsensus, siis leiavad selle üles ka manipulaatorid, kes toovad kandideerima inimesi eesmärgiga mitte niivõrd häälte toomiseks, vaid nimekirja pikaks venitamiseks. A. Froschi arvamuse kohaselt saab ka Riigikogu liige, olles valitud elukohajärgsesse volikogusse, osaleda nii Riigikogu kui ka kohaliku omavalitsuse vallavolikogu koos.

Pipi-Liis Siemanni sõnul on tänapäeval inimestel mitu elukohta. P-L. Siemann küsis, kas sellisel juhul saab inimene kandideerida ja kaasa rääkida mitmes omavalitsuses. Lisaks soovis

P-L. Siemann teada, kas inimesel võiks olla kohaliku omavalitsuse vallavolikogusse kandideerimiseks sissekirjutus ka väljaspool Euroopa Liitu.

Evelin Poolamets vastas kõigepealt A. Froschi kommentaarile ning sõnas, et ei nõustu väitega, mida pikem nimekiri seda rohkem hääli valimistel. Pikk valimisnimekiri näitab pigem kas erakonna elujõulisust või siis valimisliidu idee suurust. E. Poolamets vastas P-L. Siemannile, et lihtsam oleks kaotada KOV-i täpsusega elukoha registreerimise nõue, kui sätestada võimalus omada elukohta kahes omavalitsuses. Näiteks Singapuri sissekirjutusega ei tule kõne alla Eestis KOV-i volikogu valimistel kandideerimine, kuna Eestis peaks asju ajama Eesti inimesed.

E. Poolamets lisas, et EKRE fraktsioon lähtus eelnõu algatamisest sellest, et kui inimene soovib osaleda kohaliku omavalitsuse töös, siis ei peaks seadma sellele piiranguid. Haritud ja kogemustega inimeste puudujääk KOV-ide volikogudes on suur ning eelnõu võimaldab rohkematel kandidaatidel KOV-i volikogu valimistel kandideerida.

Ando Kiviberg tunnistas probleemi olemasolu ning lisas, et inimeste kandideerimisõigust ei tohiks piirata registreeritud elukohas viibimise järgi. Kindlasti tuleks arvestada, et inimese maksud peavad laekuma omavalitsusse, kus ta kandideerib. A. Kiviberg lisas, et pooldab sissekirjutuse põhisust vaatamata sellele, et inimesel on tänapäeval mitu elukohta.

Heljo Pikhof sõnas, et paljud inimesed elavad Tallinna lähistel, kuid on seotud rohkem Tallinnaga või siis vastupidi. Ilmselt kandideerib inimene piirkonnas, millega ta on rohkem seotud.

Ando Kiviberg andis sõna Justiits- ja digiministeeriumi esindajale tutvustamiseks valitsuse seisukohta.

Mariko Jõeorg-Jurtšenko sõnas, et Vabariigi Valitsus otsustas 22. mai 2025. a istungil mitte toetada antud eelnõu. Eesti põhiseaduses ning Riigikohtu poolt kinnitatud põhimõtte on, et kohaliku omavalitsuse eesmärgi põhisisu on kohaliku elu küsimuste iseseisev otsustamine kohaliku kogukonna poolt. Kohalik kogukond on Eesti õigusaktides sisustatud rahvastikuregistri elukoha kande kaudu. Seadusandja võib arutleda, kas selleks on olemas ka mõni parem lahendus. Eestis on lubatud inimesel omada ükskõik kui mitut elukohta, mistõttu arvestatakse rahvastikuregistri kannet nii kandideerimisel kui ka hääletamisel. Eelnõu algatajad tõid välja, et väiksemates omavalitsustes võib olla keeruline leida kandidaate. Jõeorg-Jurtšenko sõnul oli 2021. aastal umbes 1700 volikogu kohta, kuid kandidaate oli üle 10 000.

Heljo Pikhof küsis, kas on põhiseadusega vastuolus, kui inimene ei ela püsivalt oma sissekirjutuse järgses elukohas.

Signe Teiv vastas, et selle on sisustanud Riigikohus ning põhiseadus seda küsimus ei sätesta. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus ütleb, et 1. augusti seisuga peab olema püsiv elukoht vastavas vallas või linnas. See tähendab elukohta, mille aadressiandmed rahvastikuregistri seaduse mõistes kantud Eesti rahvastikuregistrisse.

Evelin Poolametsa sõnul on olemas Riigikohtu lahend Elva valla näitel, mille kohaselt sissekirjutus ei tähenda püsivat elukohta. Poolamets küsis, kuidas hakatakse lahendama taolisi olukordi.

Mariko Jõeorg- Jurtšenko vastas, et 2025. aasta 26. veebruaril tehti Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus, kus oli küsimuse all rahvastikuregistri elukoha andmete õigsuse kontrollimine, kas kehtivad õigusaktid on piisavalt täpsed ning kas kohalikul omavalitsusel on võimalus seda kontrollida. Kokkuvõttes jäeti Elva Vallavolikogu

taotlused rahuldamata. Riigikohus leidis, et kehtivad seadused ei ole põhiseadusega vastuolus. Rahvastikuregistri seaduses on olemas võimalused, võttes abiks ka teisi kehtivaid seaduseid, kande õigsuse tagamiseks.

Lauri Laats küsis, kas sissekirjutus on olulisem kui püsiv elukoht.

Mariko Jõeorg- Jurtšenko vastas, et püsiv elukoht tähendab rahvastikuregistri kannet, ehk elukohta, mille aadressiandmed on kantud Eesti rahvastikuregistrisse.

Heljo Pikhofi arvamuse kohaselt on põhiseaduskomisjonil võimalus sisustada see teisiti.

Ants Frosh küsis, kas vastab tõele, et vallasekretäril on seadusest tulenev kohustus, sisustada registriste kantud elukoha kontrollimine.

Ando Kivibergi sõnul on probleem kerkinud seoses fiktiivsete sissekirjutustega ning sellisel juhul peab vallasekretär läbi viima kontrolli.

Evelin Poolametsa sõnul tekib olukord, kus vallasekretär hakkab hindama, kas inimene elab teatud aadressil ning otsustab, kas inimene võib kandideerida või mitte. Ei ole teada, millised kriteeriumid peavad olema täidetud kinnituse saamiseks. E. Poolametsa sõnul moonutab see olukorda ning vallasekretäril on suur omavoli hinnata, kas inimene elab antud aadressil või mitte, mis võib muuta valimistulemusi.

Kalle Laaneti sõnul jõudis arutelu õigusselguse juurde, mis on keelatud ja mis mitte. Eestis ei tohi luua olukorda, kus algatatakse, eriti kriminaalmenetlusi, olukorrast ja isikust tulenevalt. Selliseid olukordi tuleb vältida.

Lauri Laats palus täpsustada vallasekretäri kohtustust ja õigust kontrollida, kas kandidaat elab sisse registreeritud pinnal. Elva näite puhul kuulus inimesele pind, aga see oli elamiskõlbmatu.

Mariko Jõeorg- Jurtšenko vastas, et rahvastikuregistriseadus on Siseministeeriumi valitsemisalas. Siseministeeriumi rahvastikuregistri osakond tegeleb igapäevaselt valdade juhendamise ja juhendamise. Kui elukoht on juba registreeritud, siis on olemas alus kontrollida rahvastikuregistriseaduse alusel olemasolevaid kandeid, kas kohaliku omavalitsuse enda algatusel või mõne kande alusel.

Kalle Laanet juhtis tähelepanu, et põhiseaduskomisjon tegi samas küsimuses Riigikohtule arvamuse, mida võiks komisjonile mingil hetkel meelde tuletada.

Erle Enneveer kinnitas, et seda saab teha.

Heljo Pikhofi sõnul võib tekkida ka olukord, et inimese õpingud välismaal kestavad 9 kuud ning naaber kinnitab vallasekretärile, et inimene ei ela tema naaberkorteris. H. Pikhofi sõnul ei ole võimalik sellist asja kontrollida.

Ants Frosh sõnas, et elatakse digitaliseeritud maailmas ning kontrollida on võimalik kõike.

Helir-Valdor Seeder sõnas, et mitme elukoha probleem on demokraatlikus riigis lahendamata probleem. Enamus fiktiivseid sissekirjutusi on teistsugustel põhjustel, näiteks tasuta bussitransport, toetused lasteaia- ja koolikohtade puhul jne. Rahvastikuregistri teema on palju laiem, kui valmistel kandideerimine.

Pipi-Liis Siemann sõnas, et vallasekretäri kohustus on regulaarselt kontrollida, et volikogu liikme registrijärgne elukoht oleks selles kohaliku omavalitsuse üksuses. Haldusorgan kontrollib, kas inimene seal ka reaalselt elab.

Helir-Valdor Seeder sõnas, et Riigikohtu otsuse alusel on kohaliku omavalitsuse, valimiskomisjoni ja vallasekretäri kohustus kontrollida ja langetada otsus, kui tulevad kaebused ja protestid. Seda saab teha ainult kohalik valimiskomisjon, mida juhib valla- või linnasekretär.

Jaak Valge tegi ettepaneku toetada eelnõu edasist menetlust, kuna probleem on olemas.

Ando Kiviberg tegi ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10.09.2025, teha ettepanek eelnõu tagasi lükata ning määrata juhtivkomisjoni esindajaks Pipi-Liis Siemann.

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10.09.2025 (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Jaak Valge).

1.2. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 6: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann; vastu 3: Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Jaak Valge; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Lauri Laats).

1.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Pipi-Liis Siemann (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Jaak Valge).

2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Tanel Kiige, Jaak Aabi, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova, Ester Karuse algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse muutmise seaduse eelnõu (636 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Ando Kiviberg avas päevakorrapunkti arutelu ning andis sõna eelnõu algataja esindajale.

Helir-Valdor Seeder palus enne eelnõu arutelu sõna ning küsis, millest komisjon lähtub oma töö korraldamisel, kuna valitsuse algatatud eelnõud jõuavad kiiremini esimesele lugemisele.

Helin Leichter vastas, et fraktsioonide ja Riigikogu liikmete poolt esitatud eelnõude puhul tuleb läbida ka Vabariigi Valitsuselt arvamuse küsimise etapp, mida valitsuse algatatud eelnõude puhul ei ole.

Helir-Valdor Seeder palus pöörduda valitsuse poole, et nad annaksid oma arvamuse kiiremine.

Ando Kiviberg sõnas, et valitsus lähtub seaduses antud tähtajast.

Jaak Valge tegi ettepaneku, et kõik rahvaalgatuse korras laekunud ettepanekud võiks võtta arutlusele esimesele võimalusel.

Ando Kiviberg kinnitas, et komisjon ei harrasta tähtsuse järjekorda seadmise praktikaid. Valitsuse arvamust nõudvaid eelnõusid ei saa arutada enne valitsuse arvamuse laekumist. A. Kiviberg andis sõna eelnõu algatajate esindajale.

Heljo Pikhof sõnas, et eelnõuga soovitakse muuta pühade ja tähtpäevade seadust, andes iganädalasele puhkepäevale sattuva rahvus- või riigipüha eest lisapuhkepäeva järgmisel tööpäeval. Riigipühi, millega kaasneb vaba päev, on Eestis 10, Euroopa Liidu riikides Keskmiselt aga 12. Näiteks Soomes on 13 ning Lätis 12 liikuvat püha. Lisapuhkepäevi nädalavahetusele sattunud riigipüha eest antakse Belgias, Bulgaarias, Hispaanias, Iirimaa ja

Luxenburgis. Maltal kompenseeritakse nädalavahetusele sattunud riigipühad osaliselt. Tasustatud vabade päevade arv aastast sõltub konkreetse aastaga. Vähem saab puhata siis, kui mõni riigipüha on langenud nädalavahetusele. H. Pikhof lisas, et 2017. aastal kogus ettepanek „Lisame puhkepäeva, kui rahvuspüha või riigipüha langeb nädalavahetusele“ rahvaalgatus.ee keskkonnas nelja päevaga 1065 allkirja. Ettepanekut menetleti ka kollektiivse pöördumisena. Sarnase regulatsiooniga eelnõu arutati Riigikogus nii 2004. aastal, kui ka mitmel järgneval aastal. H. Pikhof lisas, et on olemas Euroopa elu- ja töötingimuste parandamise fond. Kui inimestel on töö- ja eraelu paremini tasakaalus, siis on neil ka teistest parem tervis ja vaimne heaolu. Töötaja töö ja eraelu tasakaal on kasulik mitte üksnes inimesele endale, aga ka tema tööandjale ning ühiskonnale tervikuna. Teemat on analüüsinud ka Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond. Selgub, et aastase perioodi töötundide arvestuses töötatakse Euroopa Liidus enim Eestis, Kreekas, Leedus, Ungaris, Poolas. Vähem Prantsusmaal, Taanis, Rootsis, Saksamaal ja Norras. H. Pikhof lisas, et Euroopa elu- ja töötingimuste parandamise fond peab tabelit, kus ta võrdleb erinevate riikide tööaega, põhipuhkuse pikkust ja tööst vabade riigipühade arvu. Selle võrdluse järgi tegi Eesti inimene 2018. aastal 1748 tundi ning prantslane sama 1602 tundi. Euroopa Liidu keskmine näitaja on 1714 tundi aastas. Soomes on töötundide arv 1550 tundi ning Lätis 1699 tundi aastas. H. Pikhof lisas, et kui eelnõu võetakse seadusena vastus, siis Eesti töötaja poolt aastas keskmiselt töötatud tundide arv küll väheneks, kuid jääks võrreldes naaberriikidega oluliselt kõrgemaks. Euroopas räägitakse enam ka 4-päevasest töönädalast või 6-tunnisest tööpäevast. Eesti võiks alustada kõige lihtsamast. Mõne nädalavahetuse pikendamine ei ohusta kuidagi Eesti SKP-d. Pigem võib selle mõju olla positiivne. Sotsiaaldemokraadid teevad Riigikogule ettepaneku, anda töoinimesele vabaks esmaspäev, kui riiklik püha langeb laupäevale või pühapäevale või leida mõni muu sobiv regulatsioon puhkepäeva kompenseerimiseks. Kui inimesed saavad piisavalt puhata, siis see suurendab ka inimeste töötahet ja -tulemuslikkust.

Ando Kiviberg sõnas, et ettepanek on tema jaoks õiglane ja sümpaatne ning oleks ühiskonnale hea uudis. A. Kiviberg lisas, et põhiseaduskomisjon on ette võtnud riigipühade ja riiklike tähtpäevade süsteemi korrastamise ning küsis, kas sellega seoses võiks panna käesoleva eelnõu ootele ning otsustada need teemad komplekselt.

Heljo Pikhof vastas, et eelnõu algatajate mõte on eelnõu koheselt edasi menetleda, kuna ei ole teada, millisele järeldusele põhiseaduskomisjon riigipühade ja riiklike tähtpäevade süsteemi korrastamisel jõuab.

Evelin Poolamets sõnas, et toetab eelnõu eraldi käsitlemist.

Ants Frosch sõnas, et toetab komisjoni esimehe ettepanekut, liikuda edasi tervikpaketi menetlemisega.

Jaak Valge küsis, kas komisjon saab kinnitada, et kompleksse teema arutelu võiks toimuda kohe sügisistungjärgu alguses.

Ando Kiviberg vastas, et tervikteema on plaanis võtta komisjoni päevakorda võimalikult sügisistungjärgu alguses.

A. Kiviberg andis Vabariigi Valitsuse seisukoha tutvustamiseks sõna ministeeriumi esindajale.

Signe Teiv sõnas, et Vabariigi Valitsus arutas eelnõu ning otsustas seda mitte toetada. Kuigi eelnõu eesmärk on positiivne, tuleb selle elluviimisel arvestada ka võimalikku negatiivset mõju näiteks tööandjatele. Lisapuhkepäevad võivad neile põhjustada kas tootmismahu languse või vajaduse täiendavateks töökorralduslikeks kuludeks. Lisaks ei pruugi lisapuhkepäevad lahendada tööga seotud vaimse tervise probleeme, mille põhjused on sageli seotud töökorralduse ja juhtimiskultuuriga, mitte üksnes puhkepäevade nappusega. Seletuskirjas toodud väide, et suureneb sisetarbimine, on spekulatiivne. Inimesed võivad seda

aega kasutada hoopis säästmiseks või passiivses puhkuseks. Täiendavate vabade päevade lisandumisega kaasneb piiratum aeg õppekava läbimiseks ning õpilaste koormus võib suureneda.

Heljo Pikhof sõnul langeb ühel aastal puhkepäevadele kuus püha, aga teisel üks kuni kaks püha. H. Pikhof küsis, kuidas saavad sellisel juhul hakkama tööandjad ja õpilased.

Signe Teiv vastas, et sellele küsimusele vastamiseks on vajalik läbi viia eelnõu mõjuanalüüs, kuidas selline erisus aastate lõikes mõjutab nii õpilasi kui ka tööandjaid.

Jaak Valge avaldas imestust valitsuse hoiaku suhtes ning avaldas arvamust, et tootlikkus kindlasti tõuseb, kui inimesed saavad rohkem puhata. J. Valge sõnul ei ole põhjust mõjuanalüüsi üle tähtsustada. Mõne asja puhul on võimalik teha mõjuanalüüs, teise asja kohta see välja ei tule. Lisaks on ülekohtune, et Riigikogu liikmete ja fraktsioonide esitatud eelnõude puhul küsitakse mõjuanalüüsi, kuid valitsus esitab tihti ulatuslikke eelnõusid, mis on igasuguse mõjuanalüüsita.

Helir-Valdor Seeder viitas valitsuse negatiivsele seisukohale ning küsis, kas valitsus leidis eelnõu puhul ka midagi positiivset. Lisaks soovis H-V. Seeder teada, kas valitsus on arutanud ka riiklike pühade vähendamist Eesti majandussurutisest välja toomiseks.

Signe Teiv vastas, et valitsus pidas eelnõu eesmärki positiivseks, aga oli arvamusel, et eelnõu edasine menetlemine vajab täiendavat eeltööd.

Evelin Poolamets sõnas, et menetledes eelmisel aastal sarnast EKRE fraktsiooni eelnõu, tuli valitsuselt täpselt sama kommentaar, et puudub mõjuanalüüs. Majandusprognosis ei ole kinnitanud, et SKP on seetõttu madal, kuna riigipühad on langenud tööpäevadele. Järelikult saab mõju olla kas positiivne või väike, kuna seda põhjust ei ole majandusprognosis eraldi välja toodud.

Ants Frosch küsis, millele tugineb valitsus öeldes, et tööandjad on eelnõus toodud muudatuse vastu. Froch tõi näite Prantsusmaalt, mil valitsus andis majandussurutise ajal oma töötajatele seoses riiklike pühadega lisa puhkepäevi. Majandus sai hoo sisse, kuna inimestele jäeti aega ka tarbimiseks.

Signe Teiv vastas, et tööandjad ei ole väljendanud vastuseisu, kuid tuleb arvestada võimalikkude negatiivset mõju.

Heljo Pikhof sõnas, et sarnase regulatsiooniga eelnõu menetleti Riigikogus juba 2004. aastal. 2017. aastal oli sama teemaline rahvaalgatus, mida menetleti Riigikogus kollektiivse pöördumise kaudu. H. Pikhof küsis, kas selle aja jooksul on valitsus palunud töövõtjatelt arvamust selle teema kohta.

Mariko Jõeorg- Jurtšenko sõnul on samasisulisi eelnõusid esitatud korduvalt ning valitsus on iga kord võtnud konservatiivse joone. Mõjude kaardistamine ja analüüsimine on muudatuste väljatöötaja peamine ülesanne. Valitsus ei saa hakata eelnõu algataja asemel analüüsima mõjusid. M. Jõeorg- Jurtšenko lisas, et otsustamine on Riigikogu käes.

Heljo Pikhof viitas Euroopa elu- ja töötingimuste parandamise fondi arvamusele, kust tuleb selgelt välja, et puhkepäevade lisamine on kasulik nii tööandjale, töövõtjale kui ka tervele ühiskonnale.

Ando Kiviberg tegi ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10. septembril (konsensus) ning teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Pipi-Liis Siemann; vastu 6: Ants Frosch, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets,

Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0). Ettepanek ei leidnud toetust.

Kuna ettepanek, eelnõu tagasi lükata, ei leidnud toetust, tegi A. Kiviberg uue ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada (poolt 6: Ants Frosch, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Pipi-Liis Siemann; erapooletuid 0). Ettepanek leidis toetust.

A. Kiviberg tegi ettepaneku määrata komisjonipoolseks ettekandjaks Katrin Kuusemäe (konsensus)

Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute tähtaeg kümme tööpäeva.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10.09.2025 (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Jaak Valge).

2.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt 6: Ants Frosch, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Pipi-Liis Siemann; erapooletuid 0).

2.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Katrin Kuusemäe (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Jaak Valge).

3. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse § 2 muutmise seaduse eelnõu (637 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Ando Kiviberg juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu ning andis sõna eelnõu algatajate esindajale.

Vadim Belobrovstsev selgitas, et eelnõu idee ei ole uus ning puudutab samuti pühade ja tähtpäevade kalendrit. Eelnõu sisu seisneb selles, et ülestõusmispühade esimene püha on riigipüha ja vaba päev, kuid on alati pühapäev. Ülejäänud Euroopas, va Eesti, Portugal ja Malta, on ka teine ülestõusmispüha (esmaspäev) riigipüha ja vaba päev. Eelnõu algatajad arvavad, et Eestis võiks olla ka teine ülestõusmispüha riigipüha ja vaba päev.

Eestis on palju rahvusvahelise haardega ettevõtteid ning nende jaoks on esmaspäev keeruline päev, kuna kõik nende Euroopa partnerid puhkavad. Eelnõu on saanud heakskiidu ka Eesti Kirikute Nõukogult. V. Belobrovstsev lisas, et kui inimesed saavad puhata natukene rohkem, siis see parandab ka nende töövõimet ning tugevdab peresuhteid, mis kokkuvõttes on riigile kasulik. Eurostati andmete kohaselt on Eestis keskmise töönädala pikkus 38 töötundi, mis ületab Euroopa Liidu keskmise (37,5 tundi). Kui lisandub üks riigipüha, siis ei tööta eestlased vähem kui Euroopa Liidu keskmine inimene.

Ando Kiviberg küsis, kas eelnõus toodud teemat võiks lahendada komplekselt riigipühade ja riiklike tähtpäevade süsteemi korrastamise protsessis.

Vadim Belobrovstsev vastas, et eelnõu algatajad ei ole selle vastu, kuid eelnõu eraldi menetlemine ei ole samuti halvem variant. Oluline, et tulemus oleks positiivne.

Evelin Poolamets küsis, kas ühe kristliku riigipüha juurde toomine võiks kaitsta ka Eesti kristlikku kultuuriruumi, arvestades Euroopas toimuvat.

Vadim Belobrovstsev vastas, et kõnealuse riigipüha lisandumine kindlasti rõhutab, et Eesti on kristlik riik ning omab samuti kristlikke pühasid.

Helir Valdor Seeder küsis, mida komisjoni esimees mõtles küsimusega, kas võib menetleda eelnõusid 636 SE ja 637 SE ühise tervikuna, tehes samal ajal ettepaneku 636 SE tagasi

lõkkamiseks. H-V. Seederi sõnul on loogiline, et eelnõude esimene lugemine tuleb lõpetada, misjärel saab eelnõusid käsitleda koos kuni eelnõude ühendamiseni.

Ando Kiviberg sõnul oli tema küsimuse mõte, kas võiks eelnõudes tõstatatud küsimusi arutada ühise paketina. A. Kiviberg andis sõna valitsuse esindajale tutvustamiseks Vabariigi Valitsuse seisukohta.

Signe Teiv sõnas, et Vabariigi Valitsus arutas eelnõu ning otsustas seda mitte toetada. Igal riigil on oma sotsiaalmajanduslik kontekst ning puhkepäevade arv peaks lähtuma sisemisest tasakaalust, mitte ainult harmoneerimise soovist. Kui kehtestamise sooviks on ainult viia Eesti kooskõlla teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega, siis tuleks ka hinnata, mis on selle sammu tegelikud mõjud. Ei saa kujundada Eesti õigus- ja majanduspoliitikat seisukohast, et teised riigid teevad nii. S. Teiv lisas, et eelnõu seletuskiri on jätnud tähelepanuta mõjud, mis kaasneksid vaba päeva lisandumisega õppeasutustele ning õppekavade täitmisele. Õpilaste koormus võib suurened, kui väheneb õppetöö päevade arv. Eelnõu edasiseks menetlemiseks on vaja kindlasti eelnevalt hinnata eelnõu reaalseid tagajärgi.

Vadim Belobrovstev sõnas, et on kuulnud sama selgitust eelnõu mõjuanalüüsist juba mitu korda. Riigikogu liikmetel puudub võimalus eelnõu mõjuanalüüsiks. Seda on võimalik teha, kuid see on keeruline, kuna eeldab nii inim- kui ka rahalist ressursi. V. Belobrovstevi avamuse kohaselt võiks mõjuanalüüsi läbi viia ministeerium. V. Belobrovstev palus edastada oma ettepaneku ministrile, viia läbi mõjuanalüüs nii 636 SE kui ka 637 SE puhul.

Lauri Laats sõnas, et Riigikogu liikmetel ei ole nõ tööriista, millega läbi viia eelnõude mõjuanalüüsi.

Mariko Jõeorg-Jurtšenko kinnitas, et Vabariigi Valitsusel ei ole kindlasti midagi selle vastu, et aidata parlamenti olemasolevate teadmistega. Kui saata palve vastavale ministeeriumile, siis saab analüüsida nii majanduslikke- kui ka hariduslikke aspekte.

Ando Kiviberg sõnas, et Riigikogu Kantseleis on olemas õigus- ja analüüsiosakond, kes saab fraktsioone analüüsides tegemisel aidata.

Evelin Poolamets küsis valitsuse esindajalt, miks vastavad ministeeriumid ei ole läbi viinud mõjuanalüüsi, kuigi on olemas nii eksperdid kui ka teadmised.

Mariko Jõeorg- Jurtšenko vastas, et ministeeriumid ei koosta analüüsi teiste algatatud eelnõudele. Aga kui ministeeriumile tuleb selline palve, siis on võimalik aidata koostada mõjuanalüüsi ka teistele organitele.

Heljo Pikhof avaldas imestust, kuidas valmib valitsuse seisukoht, kui puudub vastav mõjuanalüüs.

Ando Kiviberg tegi ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10. septembril (konsensus) ning tegi ettepaneku eelnõu tagasi lükata (poolt 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Pipi-Liis Siemann; vastu 6: Ants Frosch, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0). Ettepanek ei leidnud toetust. Kuna ettepanek, eelnõu tagasi lükata, ei leidnud toetust, tegi A. Kiviberg uue ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada (poolt 6: Ants Frosch, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Pipi-Liis Siemann, erapooletuid 0). Ettepanek leidis toetust.

Ando Kiviberg tegi ettepaneku määrata komisjonipoolseks ettekandjaks Katrin Kuusemäe.

Helir-Valdor Seeder tegi ettepaneku määrata komisjonipoolseks ettekandjaks Lauri Laats.

Ando Kiviberg sõnas, et tegemist on konkureeriva ettepanekuga ning küsis:

- 1) kes toetab komisjonipoolse ettekandjana Katrin Kuusemäe (poolt 3: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Pipi-Liis Siemann);
- 2) kes toetab komisjonipoolse ettekandjana Lauri Laatsi (poolt 7: Ants Frosch, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge).

Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute tähtaeg kümme tööpäeva.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 10.09.2025 (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Jaak Valge).

3.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt 6: Ants Frosch, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Pipi-Liis Siemann; erapooletuid 0).

3.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Lauri Laats (poolt 7: Ants Frosch, Kalle Laanet, Lauri Laats, Heljo Pikhof, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 0: erapooletuid 0; ei hääletanud Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Pipi-Liis Siemann).

4. ELAK-ile arvamuse andmine: Eesti seisukohad liikmesriikidele suunatud küsimustiku kohta, mis käsitleb LGBTIQ strateegia uuendamist peale 2025. aastat

Ando Kiviberg avas päevakorrapunkti arutelu ning andis Eesti seisukohtade tutvustamiseks sõna Taavi Talupuule.

Taavi Talupuu andis ülevaate Eesti seisukohtadest LGBTIQ strateegia uuendamise kohta. T. Talupuu sõnas, et Eestile on oluline rääkida kaasa uue LGBTIQ strateegia loomisel. Täna sel päeval on Eestis sõnastatud üldised võrdsete võimaluste edendamise seisukohad ning puuduvad konkreetsemad seisukohad, kuidas edendada erinevates EL poliitika valdkondades LGBTIQ-inimeste võrdseid võimalusi. Uuendatud seisukohad aitavad täpsustada üldiseid võrdsete võimaluste põhimõtteid LGBTIQ-inimeste kontekstis erinevates valdkondades. Strateegia uuendamisel on positiivne mõju LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamisele EL tasandil kõikides poliitika valdkondades. Positiivse muutuse loomiseks ei tule inimõigusi ainult kaitsta vaid neid tuleb ka pidevalt edendada. Eesti seisukohad puudutavad teemasid nagu võitlus diskrimineerimisega, võrdsete võimaluste edendamine kõigis ühiskonnaelu valdkondades, tehisintellekt ja automaatsetes protsessides kallutuse vältimine, LGBTIQ-inimeste turvalisuse tagamine ning kiusamise, vaenu ja kuritegude ennetamine ja kuriteoohvritele tugiteenuste pakkumine. Oluline on ehitada LGBTIQ-inimestele kaasav ühiskond, suurendada tuleb teadlikkust soostereotüüpidest ning kodanikuühiskonnale ja inimõiguste kaitsjatele tuleb luua toetav keskkond. T. Talupuu tõi välja ka LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise üleilmselt ning võrdsete võimaluste edendamise rahvusvahelistes koostööformaatides.

Pipi-Liis Siemann viitas Eesti seisukohtades toodud turvalisuse tagamise punktile, mis puudutab kõiki inimesi. P-L. Siemann küsis, milline erisus puudutab LGBTIQ inimesi.

Taavi Talupuu sõnul on eesmärk, et kõikidel inimestel oleks Euroopa Liidus turvaline. Uuringute kohaselt on erinevate ühiskonnagruppide olukord nii Eestis kui ka Euroopa Liidus erinev. Osad ühiskonnagrupid kogevad rohkem vägivalda ning neil on spetsiifilisemad vägivalda kogemused kui teistel. Näiteks võivad LGBT inimesed sattuda avalikus ruumis rohkem vägivalda ohvriteks kui teised. T. Talupuu lisas, et Eestis on tegeldud teadlikkuse kasvatamisega. Näiteks peab politsei sekkumise vajaduse korral teadma, kuidas tegelda spetsiifiliste sihtrühmadega. Oluline on, et inimesed julgeksid teavitada politseid toimunud kuriteost.

Jaak Valge küsis, mida tähendab tähtede loetelus LGBTIQ täht „I“. J. Valge märkis, et

ühiskond koosnebki erinevatest vähemustest – üksikisik võib kuuluda vähemusse ühes, teine teises aspektis. Mõned vähemuslikud tunnused on kaasasündinud, teised kujunevad elu jooksul. J. Valge küsis, et kui luua osadele vähemustele eri kohtlemise tingimused, siis kas ei või tulemus olla hoopis kontraproduktiivne. Ta arvas, et tekib hoiak, et ühed inimesed on teiste inimeste ees millegipärast eelisseisundis. J. Valge lisas, et kui Eestis tõusetus esmakordselt, umbes 15 aastat tagasi, seksuaalvähemuste teema, kaasnes sellega pilkamine ning otsesed vastuseisud seksuaalvähemuste suhtes – nähtused, mida varem sellisel kujul ei esinenud.

Taavi Talupuu vastas, et täht „I“ tähistab intersoolisi inimesi ning selle selgitus on avatud ka seletuskirjas. Tegemist on inimestega, kelle sootunnused ei vasta sellele, milline võiks näha välja tüüpiline mees või naine. T. Talupuu lisas, et puuduvad uuringud, mis kinnitaks erikohtlemisega kaasnevat inimeste pilamise tõusu. LGBT kogukonnale on nõ nähtavus esialgu negatiivne aspekt, aga see kaob ajaga. Ühiskonnas peavad olema kõik inimesed hoitud ning tuleb saavutada kõikide inimeste heaolu. Täna on erinevates eluvaldkondades näha erinevate gruppide ebavõrdsust, mis ei ole seletatav vaid nende vähemusgruppide erinevusega. Näiteks on LGBT teemad paljuski seotud ühiskonna suhtumise ning kaasatusega. T. Talupuu lisas, et Eestis on läbi elatud aeg, kus teemad lähevad tuliseks ning kaasneb negatiivne reaktsioon. See aga kaob mõne aja pärast ning vähemused muutuvad ühiskonnas tavaliseks, mis ongi eesmärk.

Ando Kiviberg sõnas, et Euroopa Liidul on olemas LGBTIQ strateegia ning hetkel on tegemist selle uuendamisega. A. Kiviberg küsis, kas kõikidel Euroopa Liidu vähemustel on olemas sarnane strateegia.

Taavi Talupuu vastas, et tal puudub info kõikide vähemuste gruppide kohta, aga olemas on näiteks romade strateegia ning antisemitismi ja moslemitega seotud strateegiad. Kuna erinevad vähemuste grupid on jaotatud erinevate ministriumide vahel, siis hetkel puudub info kõikide vähemuste strateegiate kohta.

Ulla Saar lisas, et Eestis lähtutakse erinevate gruppide puhul põhiseadusest ning kahest seadusest. Esimene on võrdse kohtlemise seadus, mis piiritleb need grupid, kellest lähtub Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. U. Saare sõnul on nendeks gruppideks rass, rahvus, nahavärvus, vanus, puue, usk või veendumus ning seksuaalne sättumus. Teiseks on soolise võrdõiguslikkuse seadus, mille eesmärk on tagada sooline võrdne kohtlemine. Kõikide nende teemadega tegeldakse. Praegu on Eesti tööturul üks suuremaid murekohti vanuseline diskrimineerimine.

Ando Kiviberg tänas kutsutuid selgituste eest. A. Kiviberg tegi komisjonile ettepaneku toetada Eesti seisukohti liikmesriikidele suunatud küsimustiku kohta, mis käsitleb LGBTIQ strateegia uuendamist peale 2025. aastat.

Jaak Valge sõnas, et ei näe põhjust ühe vähemuste grupi spetsiaalselt esile tõstmist teiste vähemusgruppide ees.

Otsustati:

4.1 Toetada Vabariigi Valitsuse seisukohti (poolt 4: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Pipi-Liis Siemann; vastu 2: Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0)

5. Info ja muud küsimused

Jaak Valge soovis teada, kas on plaanis käsitleda põhiseaduskomisjonis OSCE raportit Eesti e-valimiste kohta.

Ando Kiviberg sõnas, et kui raport on valmis, siis kindlasti käsitletakse seda ka põhiseaduskomisjonis. Põhiseaduskomisjon on korduvalt OSCE poole raporti teemal

pöördunud, mis pidi esialgse info kohaselt valmima aprillis. Viimase info kohaselt valmib raport juunis. Ta rõhutas veelkord, et kui põhiseaduskomisjon saab OSCE-lt kinnituse, et raport on valminud, siis kindlasti arutatakse seda komisjoni istungil.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ando Kiviberg
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Merje Noorlind
protokollija